

СТАН ТА НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Рахно В. О., магістр, Гунько В. Л., студент
Науковий керівник: Вербицька В. І., к. е. н., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

На сучасному етапі розвитку світового господарства найбільш актуальною проблемою для країн з ринковою економікою та країн, що розвиваються, є залучення та ефективно використання іноземних інвестицій. Успішне виконання цього завдання залежить від сумарного інвестиційного клімату, купівельної спроможності населення та вдалої політики у сфері регулювання та залучення інвестицій з боку держави. Інвестиції – один із найважливіших чинників економічного зростання в сучасних умовах. Саме інвестиції збільшують показники щорічного реального продукту країни. Інвестиції в національну економіку приводять до зростання ВВП на суму, значно переважаючи розмір інвестицій.

Приплив іноземних інвестицій дослідники називають ключовим критерієм успіху для економічного блоку уряду. Історична норма для України - це 10 млрд дол. в рік по лінії прямих іноземних інвестицій. Слід зазначити, що країна майже виконувала цю норму тільки в 2007 і 2008 р.р. Тоді це було пов'язано з припливом банківського капіталу. Повторення такого припливу в промисловість і інфраструктуру могло б значно пожвавити нашу економіку, навіть без пом'якшення умов по кредитах. Ще мінімум на 1 млрд. дол. США в рік можна розраховувати від залучення портфельних інвестицій нашими компаніями на зарубіжних фондових ринках.

За даними Державного комітету статистики України, загальна сума іноземних інвестицій у 2019 році склала 33,724 млрд дол., збільшившись таким чином на 2,6% або 840 млн дол. З початку року. За перші місяці 2019 р приплив інвестицій склав 1,2 млрд дол. Найбільшу кількість прямих іноземних інвестицій (ПІІ) було зафіксовано в період з січня по червень поточного року. (Для порівняння, найбільший обсяг інвестицій спостерігався в 2016 р (3,28 млрд дол.); у минулому році інвестиції склали 2,35 млрд дол., у 2017-му - 2,2 млрд дол., в 2015-му - 2,96 млрд. дол. та всього 410 млн дол. в 2014-му).

Того року головними інвесторами України стали Кіпр (388,8 млн дол.), Нідерланди (295,1 млн дол.), Росія (145,5 млн дол.) і Швейцарія.

Наведені дані свідчать, що це є непоганим показником, хоча зростання і невелике, всього 2,6% - якщо враховувати, що, наприклад, в 2015 році показник знизився вдвічі в порівнянні з 2016-м. Найкращим за обсягом іноземних інвестицій в економіку України в докризовий період був 2011 рік, коли цей показник склав понад 6 млрд доларів. Причину нинішнього зростання обсягу іноземних інвестицій окремі експерти вбачають в стабілізації економічного становища України, інші вважають, що досягти більш високих показників вдалося за рахунок лібералізації умов руху капіталу за допомогою нового закону «Про валюту і валютні операції» [1], який набрав чинності в лютому.

Нагадаємо, закон передбачає «безвіз» для капіталу (фізичні та юридичні особи можуть вільно проводити валютні операції без дозволу НБУ), купівля і переказ валюти в розмірі до 150 тис. грн (в еквіваленті) не підлягають валютному контролю, скасування індивідуальних ліцензій НБУ для інвестування за кордон, скасування зобов'язання продажу валютної виручки та реєстрації кредитів від нерезидентів в НБУ. Зростанню прямих іноземних інвестицій, на думку експертів, також сприяло зниження навантаження на бізнес і зниження загального обсягу дозвільних документів. Також наша країна нарощує експорт в ЄС, що дозволяє відкривати вже готові підприємства для роботи.

На нашу думку, наведена статистика не відображає реальної картини. В даний момент лівова частка коштів заходить «з боку» Кіпру та Нідерландів. Історично ці країни використовувалися для акумуляції коштів. Відомо, що вони мають більш гнучку систему оподаткування і використовуються, як «білі» офшори. У зв'язку з цим, швидше за все, метою цих «інвестицій» є підтримка капіталу компаній, а не реальне створення нових виробництв і робочих місць.

Щоб зрозуміти, наскільки це мало, треба подивитися на обсяги прямих іноземних інвестицій в світі. У 2018 році цей обсяг склав 1,097 трлн дол. США. Тобто, 840 млн - це 0,0008% від світового обсягу. При цьому, частка українського ВВП в світовому - 0,15%. Іншими словами, обсяг інвестицій в нашу економіку, щоб бути пропорційним, повинен бути близько 1,7 млрд дол., і для того, щоб наша економіка почала зростати швидше середніх по світу і регіону

показників, обсяг інвестицій повинен бути ще більшим. Наприклад, сусідня Польща за 2018 р залучила понад 10 млрд дол. прямих іноземних інвестицій.

При цьому, якщо подивитися на структуру інвестицій в Україну за галузями, можна побачити, що майже 39% з них є інвестиціями у фінансовий сектор. А саме - докапіталізацією банків їх акціонерами і материнськими іноземними структурами. Звичайно, частина цих грошей піде на кредитування українського бізнесу (а частина на споживчі кредити для покупки іноземних товарів), але такі інвестиції - це не зовсім те, що зараз потрібно країні для економічного добробуту. У промисловість спрямовується лише 21% інвестицій - а ця частка повинна бути набагато більше.

Не можна обходити увагою і той факт, що найбільшим «інвестором» залишається Кіпр, адже майже всі ці кошти - це повернення українських грошей після оптимізації оподаткування. На другому місці Нідерланди - юрисдикція, в якій зареєстровано багато холдингових компаній родом з України. Тобто ситуація аналогічна. У той же час Китай, друга за величиною економіка світу, проінвестував в Україну в 500 разів менше Кіпру. А США, найбільша економіка і найактивніший інвестор - у 17 разів менше. Саме ці цифри відображають реальний інтерес іноземних інвесторів до вкладень в нашу економіку.

В основному, власники компаній частину прямих кредитів від керуючих компаній переоформили українським "дочкам" (філіалам) як інвестиції, а реальних інвестицій при цьому не зробили і кошти не вклали. Це виглядає особливо цікавим, якщо знати, що за перше півріччя 2019 р гастарбайтери перерахували в Україну на 9 млрд дол. більше, ніж до країни надійшло прямих іноземних інвестицій, і, таким чином, головними спонсорами України є саме вони.

Ми вважаємо, що для приросту інвестицій необхідно подолати розрив між формальним правовим полем і практикою його застосування в країні, а також стабілізувати інфляцію. Відлякує інвесторів і корупція, відносна нестабільність гривні і гальмування реформ. Ситуація може змінитися в кращу сторону з запуском ринку землі і початком великої приватизації. Прискорення економічного зростання і антикорупційна політика теж будуть цьому сприяти.

Для більш швидкого зростання інвестицій потрібно реформувати систему наших реєстрів, захистивши майно власників, адже зараз ваше майно можуть переписати без вас і навіть без вашого відома на

кого-то другого. Аналогічна ситуація - з судами, де вкрай потрібна реальна судова реформа.

За рахунок більш високого рівня захисту капіталу в Україну можуть прийти, як великі, так і дрібні інвестори. Також кількість дозвільних органів та ліцензій потрібно скоротити до мінімуму, дозволивши вести діяльність більш легким способом.

Потрібно покращувати бізнес-клімат, створювати більш привабливі, ніж в сусідніх країнах, умови для започаткування та ведення бізнесу в Україні. Крім того, необхідно створювати нові робочі місця і підвищувати зарплати. Це призведе до зростання купівельної спроможності населення і підвищення інтересу до України з боку іноземного бізнесу.

Одним із інструментів податкової підтримки інвестиційних процесів, який набув широкого розповсюдження в зарубіжних країнах, є інвестиційний податковий кредит. Суть його полягає у відстроченні сплати податку на прибуток на певний термін під реалізацію інвестиційних проектів. У майбутньому внаслідок збільшення грошових надходжень підприємств від інвестиційних проектів збільшаться відрахування до бюджету у вигляді податків, тим самим державі компенсуються недоотримані кошти.

Аналітики Японського рейтингового агентства Rating and Investment Information підвищили інвестиційний рейтинг України відразу на дві позиції з ССС + до В, спрогнозувавши подальшу стабільну динаміку. У своєму звіті вони відзначили позитивні тенденції щодо відновлення української економіки і поліпшення фіскальної позиції. За оцінкою експертів, таких результатів Україні вдалося досягти завдяки фіскальній дисципліні та контролю інфляції, яка на поточний момент сповільнюється, в той час як ВВП зростає.

Підсумовуючи вищесказане, можна сказати, що підтримка з боку держави рівня інвестиційних процесів є домінуючим та головним кроком до стимулювання темпів економічного зростання.

Література.

1. Про валюту та валютні операції : Закон України № 1560-ХІІ від 18.09.91. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>